

УДК 338.43:631.1:330.341.1(477)

І. П. Міщук,

д. е. н., професор, професор кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,

«Львівський торговельно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5661-0164>

І. Я. Кулиняк,

д. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій,

Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8135-4614>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.9.8

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РОЗВИТКУ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

I. Mishchuk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics, Lviv University of Trade and Economics

I. Kulyniak,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management of Organizations, Lviv Polytechnic National University

DIRECTIONS FOR MODERNIZATION OF THE INSTITUTIONAL INFRASTRUCTURE OF THE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL PRODUCTS MARKET OF UKRAINE ON AN INNOVATIVE BASIS

У статті досліджено проблеми і перспективи модернізації інституційної інфраструктури розвитку ринку сільсько-господарської продукції України на інноваційних засадах. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до трансформації аграрного сектору, який передбачає взаємопов'язаний розвиток цифровізації, інноваційної логістичної інфраструктури, інституційної підтримки інновацій, фінансово-страхових механізмів, гармонізації регуляторного середовища та людського капіталу. Визначено, що цифровізація та сучасна логістика формують базис підвищення ефективності, прозорості та інтеграції ринку, тоді як інституційна та фінансова підтримка забезпечують активізацію інноваційної діяльності та інвестиційних процесів. Доведено, що гармонізація стандартів і розвиток системи освіти сприяють підвищенню конкурентоспроможності національної продукції та інтеграції у світовий економічний простір. Встановлено, що реалізація запропонованих напрямів забезпечує формування сучасної, стійкої та інноваційно орієнтованої моделі розвитку аграрного ринку України.

The conditions of global competition, digital transformation of the economy, and the need to ensure food security necessitate the modernization of the institutional infrastructure for the development of the agricultural market of Ukraine on an innovative basis. The article examines the directions for modernizing the institutional infrastructure of Ukraine's agricultural products market based on innovation. It emphasizes the need for a systemic approach to transforming the agrarian sector, integrating multiple interrelated areas, including digitalization, innovative logistics, institutional support for innovations, financial and insurance reforms, harmonization of standards and regulations, and development of human capital and agricultural education. Digitalization is identified as a key driver, enabling transparent, efficient, and data-driven market processes, reducing transaction costs, and expanding access for producers to domestic and international markets. Modern logistics infrastructure ensures effective supply chains, minimizes losses, improves product quality, and enhances delivery speed, thereby increasing competitiveness. Institutional support for innovation fosters the creation

of innovation ecosystems, including clusters, technology parks, and incubators, accelerating the commercialization of new technologies and promoting cooperation between science, business, and government. Reforming financial and insurance systems strengthens sector resilience, providing access to modern financial instruments and mitigating production risks. Harmonization of standards and regulatory frameworks with international norms enhances trust, reduces administrative barriers, and facilitates market integration. Finally, the development of human capital ensures a skilled workforce capable of adopting innovative technologies and supporting long-term sector growth. The study concludes that implementing these directions creates a competitive, transparent, and innovation-driven agricultural market in Ukraine, capable of sustainable development and integration into global value chains. The results obtained can be used by state authorities and agricultural market entities to form effective mechanisms for modernizing institutional infrastructure and increasing the competitiveness of Ukrainian agricultural products.

Ключові слова: інституційна інфраструктура, аграрний сектор, модернізація, сільськогосподарська продукція, державне регулювання, державна політика, інновації, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура.

Keywords: institutional infrastructure, agricultural sector, modernization, agricultural products, state regulation, state policy, innovation, innovative activity, innovative development, innovative infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Високий рівень теоретико-прикладної значимості дослідження проблем модернізації інституційної інфраструктури розвитку ринку сільськогосподарської продукції України на інноваційних засадах обумовлених сучасними викликами аграрного сектору та його важливістю для економіки країни. Сільське господарство є стратегічною галуззю, гарантує продовольчу безпеку, формує значну частку ВВП та забезпечує зайнятість населення. Утім нинішній стан інституційної інфраструктури часто не відповідає вимогам сучасного ринку і стримує впровадження інновацій. Це створює низку проблем, серед яких низька ефективність виробництва, обмежений доступ до ринків збуту та недостатня конкурентоспроможність української продукції на міжнародній арені [1; 2].

Відтак, інноваційна трансформація аграрного сектору потребує розвитку комплексної інституційної системи, яка б поєднувала цифровізацію, сучасну логістику, ефективні фінансові та страхові механізми, сприяла формуванню людського капіталу та інтеграції знань. На сьогодні багато українських агропідприємств стикаються з труднощами у впровадженні новітніх технологій через відсутність структурованих підтримуючих інститутів, недостатнє фінансування та обмежену доступність інформаційних ресурсів.

Особливої ваги ці питання набувають в контексті глобалізації та інтеграції України у

світові економічні процеси. Конкуренція на міжнародних ринках потребує від національних виробників високих стандартів якості, прозорих процедур, ефективних логістичних рішень та здатності швидко впроваджувати інновації [3]. Натомість, недостатній розвиток інституційної інфраструктури обмежує можливості українських аграріїв у виході на нові ринки [4], знижує інвестиційну привабливість галузі та сповільнює її інтеграцію у глобальні ланцюги створення вартості [5].

Відтак, дослідження напрямів модернізації інституційної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції на інноваційних засадах є критично актуальним для підвищення ефективності аграрного сектору, створення сприятливого середовища для впровадження нових технологій та підвищення конкурентоспроможності України на внутрішньому та світовому ринках.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розвиток ринку сільськогосподарської продукції в Україні є комплексним і багатофункціональним процесом, що потребує системного підходу до модернізації інституційної інфраструктури та впровадження інноваційних механізмів. До прикладу, Л. Абсава [6] підкреслює, що формування глобального продовольчого ринку вимагає від національних економік адаптації до світових стандартів і це зумовлює необхідність модернізації внутрішніх ринкових структур та розвитку ефективних інституційних механізмів управління. В. Андрійчук [7]

вказує на проблемні аспекти регулювання агропромислових компаній, серед яких недостатня координація між державними органами та підприємствами, низький рівень застосування сучасних економічних інструментів стимулювання розвитку ринку. В. Артиш [8] звертає увагу на потребу організаційно-економічних передумов для формування ринку екологічно чистої продукції, що передбачає інтеграцію державного регулювання, корпоративної політики підприємств та інноваційних технологій.

У своєму дослідженні К. Попович [9] обґрунтовує, що інституційна модернізація аграрного сектору безпосередньо пов'язана із реформуванням земельних відносин та створенням прозорих ринкових механізмів. Авторка акцентує увагу на запровадженні нових фінансових інструментів (зокрема аграрних нот), розвитку кооперації та посиленні інституційної спроможності держави як ключових чинників формування ефективної ринкової інфраструктури. В. Ковальчук [10] розглядає інфраструктуру як багаторівневу систему, що охоплює матеріальні та нематеріальні елементи просування продукції, приділяючи особливу увагу цифровізації логістичних процесів, формуванню мережових взаємодій та інтеграції у глобальні ланцюги постачання.

Дослідники Т. Васильців, Р. Лупак та О. Рудковський [11] підкреслюють, що соціальна відповідальність підприємництва є важливим чинником підвищення довіри споживачів та розвитку ринку сільськогосподарської продукції, а у джерелі [12] зазначається, що фінансова безпека підприємств повинна розглядатися як пріоритет у системі економічної безпеки, особливо на посткризовому етапі розвитку економіки. Питання розвитку регіональних ринків є центральними для формування ефективної інфраструктури. Т. Дудар і Н. Голомша [13] досліджують перспективи розвитку ринку молока та молокопродуктів на регіональному рівні, акцентуючи на важливості координації виробників та постачальників. О. Зеленська [14] звертає увагу на особливості формування регіонального споживчого ринку, відзначаючи роль місцевих органів влади та бізнес-структур у забезпеченні стабільності та конкурентоспроможності.

Л. Левківська [15] обґрунтовує теоретичні засади формування інфраструктури аграрного ринку, наголошує на необхідності комплексного підходу до створення логістичних, фінансових та інформаційних сервісів. У джерелі [16] підкреслюється, що впровадження цифрових технологій, штучного інтелекту та інтелектуальних систем управління сприяє підвищенню

ефективності функціонування аграрної інфраструктури та зменшенню транзакційних витрат. Я. Качмарик і Р. Лупак [17] розглядають систему рішень щодо відтворення трудового потенціалу корпоративних систем, підкреслюючи значення людського капіталу для інноваційного розвитку аграрного ринку. У своєму дослідженні автори Р. Лупак та Н. Качмар [18] досліджують соціальну відповідальність як складову забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що сприяє стабілізації ринку та підвищенню рівня довіри споживачів. Н. Рудик [19] наголошує на необхідності модернізації законодавчої бази, розвитку ринкових інститутів та інтеграції інноваційних технологій у виробничі та логістичні процеси. Я. Легета [20] акцентує увагу на соціально-демографічних та інституційних передумовах модернізації аграрного сектору, обґрунтовуючи, що розвиток інфраструктури аграрного ринку є неможливим без формування людського капіталу, розвитку освіти та активізації локальних інституцій. П. Саблук, Д. Карич і Ю. Коваленко [21] систематизують основи організації сільськогосподарського ринку, а також визначаючи ключові функції інфраструктурних елементів, які забезпечують стабільність та розвиток ринкової системи.

Водночас, все ще недостатнього опрацювання набули питання формування, розвитку, а особливо модернізації інституційної інфраструктури, елементи якої б стимулювали прогрес у питаннях інноваційного поступу ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є обґрунтування напрямів модернізації інституційної інфраструктури розвитку вітчизняного ринку сільськогосподарської продукції на інноваційних засадах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах трансформації економіки України, зумовлених глобалізаційними викликами, воєнними ризиками та необхідністю забезпечення продовольчої безпеки, на перший план виходять питання ідентифікації напрямів модернізації інституційної інфраструктури розвитку ринку сільськогосподарської продукції на інноваційних засадах як ключового чинника підвищення ефективності функціонування аграрного сектору та його конкурентоспроможності [22–24]. Концепт такої політики наведено на рис. 1. Так, першим напрямом дер-

жавної політики в аналізованій сфері визначає-
мо цифровізацію аграрного ринку, що, власне,
слугує безпосереднім напрямом модернізації
інституційної інфраструктури та передбачає
впровадження сучасних інформаційно-комуні-
каційних технологій у всі етапи руху сільсько-
господарської продукції (від виробництва до її
реалізації кінцевому споживачу). Змістова ха-
рактеристика цифрової трансформації полягає
у формуванні єдиного цифрового середовища,
в якому взаємодіють виробники, трейдери, ло-
гістичні оператори, фінансові установи та дер-
жавні органи заради забезпечення безперерв-
ного обміну даними, автоматизації процесів та
підвищення прозорості ринку.

Важливими складовими цифровізації на
вітчизняному ринку сільськогосподарської
продукції слід вважати створення електронних
торгових платформ, впровадження електрон-
ного документообігу, розвиток цифрових
реєстрів, застосування інноваційних техно-
логій, зокрема blockchain, великих даних і
інтернету речей.

Наголосимо, що розвиток цифровізації за-
безпечує суттєві економічні та інституційні пе-
реваги. Передусім це підвищення прозорості
ринкових операцій зі зменшенням тіньових
схем і формуванням конкурентного середови-
ща. Як відомо, завдяки цифровим інструментам
скорочуються трансакційні витрати, спро-

Рис. 1. Напрями та інструменти державної політики розвитку ринку сільськогосподарської продукції України на інноваційних засадах

Джерело: авторська розробка

щується процес укладання угод і зменшується залежність від посередників. Водночас відкриваються нові можливості для малих і середніх виробників, які отримують прямий доступ до ширших ринків збуту, включаючи міжнародні. Значно зростає ефективність управління, оскільки використання аналітики даних дозволяє прогнозувати попит і пропозицію, оптимізувати виробничі рішення та знижувати ризики. Крім того, цифрові системи простежуваності сприяють підвищенню якості та безпечності продукції, що є важливим чинником для інтеграції у глобальні ринки.

Реалізація цього напрямку потребує комплексного підходу, що включає розробку та впровадження національних аграрних цифрових платформ і електронних бірж, передбачає їх інтеграцію з міжнародними системами, запровадження повноцінного електронного документообігу зі застосуванням цифрових підписів і стандартизованих форматів даних. Важливим є створення та синхронізація державних і приватних цифрових реєстрів, які містять інформацію про виробників, земельні ресурси та обіг продукції. Окрему роль відіграє впровадження сучасних технологій, таких як blockchain для забезпечення прозорості ланцюгів постачання, IoT для моніторингу умов виробництва і транспортування, а також інструментів аналітики великих даних для прийняття управлінських рішень. Не менш значущою вважаємо інституційну підтримку з боку держави через програми цифрової трансформації аграрного сектору, розвиток публічно-приватного партнерства та стимулювання впровадження інновацій шляхом фінансових і податкових інструментів.

Розвиток інноваційної логістичної інфраструктури, як наступний напрям державного регулювання в цій сфері, забезпечує фізичний рух товару від виробника до споживача і значною мірою визначає ефективність функціонування всього аграрного ринку. Йдеться не лише про оновлення матеріально-технічної бази, а й про формування інтелектуальної логістики, здатної оперативно реагувати на зміни попиту, мінімізувати втрати та оптимізувати витрати.

Зауважимо, що активізація розвитку цього напрямку створює низку вагомих переваг для аграрного сектору. Насамперед це скорочення логістичних витрат, які традиційно займають значну частку у собівартості сільськогосподарської продукції. Адже, завдяки впровадженню сучасних технологій зменшуються втрати продукції під час зберігання і транспортування, що особливо важливо для швидкопсув-

них товарів. Підвищується швидкість доставки, що дозволяє ефективніше реагувати на ринкову кон'юнктуру та забезпечувати стабільність постачання. Крім того, розвиток логістичної інфраструктури сприяє розширенню географії збуту, відкриваючи доступ до нових внутрішніх і зовнішніх ринків, а також підвищує рівень сервісу та довіри з боку партнерів і споживачів.

Практична реалізація цього напрямку передбачає створення сучасних логістичних центрів і хабів, оснащених автоматизованими системами управління складськими процесами, розвиток мережі елеваторів, холодильних комплексів і перевантажувальних терміналів. Необхідним також є впровадження технологій інтернету речей для моніторингу стану продукції під час транспортування та зберігання, що дозволяє контролювати такі параметри, як температура, вологість і рівень пошкодження. Для України актуальним є також розвиток мультимодальних перевезень з ефективним поєднанням залізничного, автомобільного, річкового та морського транспорту. Водночас важливу роль відіграє цифрова інтеграція логістичних процесів з координацією між усіма учасниками ланцюга постачання та підвищенням прозорості операцій. Однак, реалізація цих заходів потребує активної участі держави, зокрема у вигляді інвестицій у транспортну інфраструктуру, створення сприятливих умов для приватного бізнесу та розвитку публічно-приватного партнерства.

Наступний напрям — це інституційна підтримка аграрних інновацій. Сутність цього напрямку полягає у формуванні цілісної інноваційної екосистеми, яка об'єднує наукові установи, освітні заклади, бізнес-структури, стартапи, інвесторів і державні органи в єдиний механізм генерації та комерціалізації інновацій. Йдеться і про підтримку окремих проєктів, і про створення стабільного середовища, в якому інноваційна діяльність стає системною та економічно доцільною.

Розвиток інституційної підтримки аграрних інновацій забезпечує суттєве посилення технологічного рівня аграрного виробництва та ринку в цілому. Передусім це сприяє прискоренню впровадження сучасних технологій, підвищенню продуктивності праці та ефективності використання ресурсів. Формується сприятливий інноваційний клімат, який стимулює підприємницьку активність і залучення інвестицій у сектор AgTech. Водночас зростає рівень кооперації між наукою і бізнесом, що дозволяє швидше трансформувати наукові розробки у практичні рішення. Це також сприяє зменшенню

технологічного розриву між Україною та розвиненими країнами, підвищує конкурентоспроможність продукції та забезпечує більш стійкий розвиток аграрного ринку.

Практична реалізація цього напрямку передбачає створення аграрних інноваційних кластерів, технопарків та бізнес-інкубаторів, які забезпечують концентрацію ресурсів, знань і компетенцій. Важливим є розвиток механізмів фінансової підтримки інновацій, зокрема грантових програм, венчурного фінансування та інструментів державного стимулювання. Необхідною складовою є формування ефективної системи трансферу технологій, яка забезпечує взаємодію між науковими установами та аграрними підприємствами. Значну роль відіграє розвиток публічно-приватного партнерства, що дозволяє поєднати ресурси держави і бізнесу для реалізації масштабних інноваційних проєктів. Окрему увагу слід приділити підтримці аграрних стартапів, які є джерелом нових ідей та рішень, здатних трансформувати традиційні підходи до ведення сільського господарства.

Вплив цього напрямку на інноваційний розвиток ринку сільськогосподарської продукції є фундаментальним, оскільки він створює інституційну основу для безперервного оновлення технологій і бізнес-процесів. Завдяки налагодженню ефективної взаємодії між ключовими учасниками ринку забезпечується швидке поширення інновацій, знижується ризик їх впровадження та підвищується економічна віддача від інноваційної діяльності. У результаті формується динамічний, конкурентний та технологічно розвинений аграрний ринок, здатний адаптуватися до глобальних викликів і забезпечувати довгострокове зростання на основі знань і інновацій.

Реформування системи фінансування та страхування в аграрному секторі є важливим напрямом модернізації інституційної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції, оскільки саме доступ до фінансових ресурсів і ефективні механізми управління ризиками визначають можливості розвитку виробників і стабільність функціонування ринку загалом. Сутність цього напрямку полягає у створенні сучасної, гнучкої та інклюзивної фінансової системи, яка забезпечує аграрним суб'єктам доступ до різноманітних джерел фінансування, а також надає інструменти для мінімізації ризиків, пов'язаних із природними, ринковими та економічними чинниками. Йдеться про поєднання традиційних фінансових механізмів із інноваційними рішеннями, що відповідають сучасним умовам ведення агробізнесу.

Розвиток цього напрямку дозволяє суттєво підвищити фінансову стійкість аграрного сектору та активізувати інвестиційну діяльність. Зокрема, розширюється доступ до кредитних ресурсів, особливо для малих і середніх виробників, які традиційно стикаються з обмеженнями у фінансуванні. Знижується вартість залучення капіталу завдяки розвитку альтернативних фінансових інструментів і підвищенню конкуренції на фінансовому ринку. Водночас ефективні страхові механізми дозволяють мінімізувати втрати від несприятливих погодних умов, коливань цін та інших ризиків, що підвищує передбачуваність результатів господарської діяльності. Це, у свою чергу, створює сприятливі умови для довгострокового планування та впровадження інновацій.

Практична реалізація реформування передбачає впровадження сучасних фінансових інструментів, зокрема розвиток фінтех-рішень у аграрній сфері, включаючи цифрові платформи кредитування, краудфандинг та краудінвестинг. Важливим є створення спеціалізованих фінансових продуктів для аграрного сектору, які враховують його специфіку, сезонність і рівень ризиків. Значну роль відіграє розвиток системи аграрного страхування, зокрема впровадження індексного страхування, яке базується на об'єктивних показниках, таких як погодні умови чи врожайність, що спрощує процедури і підвищує довіру до страхових інструментів. Доцільним є також створення гарантійних фондів і механізмів часткового покриття кредитних ризиків, що стимулює фінансові установи до активнішого кредитування аграріїв. Важливим аспектом є державна підтримка через субсидування процентних ставок, страхових премій і розвиток публічно-приватних партнерств у фінансовій сфері.

Вплив цього напрямку на інноваційний розвиток ринку сільськогосподарської продукції є визначальним, оскільки саме фінансові ресурси є основою для впровадження нових технологій і модернізації виробництва. Забезпечення доступного фінансування дозволяє аграрним підприємствам інвестувати у сучасну техніку, цифрові рішення та інноваційні практики, що підвищує їхню продуктивність і конкурентоспроможність. Ефективна система страхування знижує рівень невизначеності та ризиків, що стимулює підприємців до впровадження нововведень. У результаті формується більш стабільний і привабливий для інвесторів аграрний ринок, який здатний забезпечувати стале зростання та інтеграцію у глобальні економічні процеси на основі інноваційного розвитку.

Гармонізація стандартів і регуляторної бази є важливим напрямом модернізації інституційної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції, оскільки саме правила, норми та процедури визначають умови функціонування ринку, рівень його відкритості та інтегрованості у міжнародний економічний простір. Сутність цього напрямку полягає у приведенні національної системи стандартів якості, безпечності продукції та регулювання ринку у відповідність до міжнародних, насамперед європейських, вимог. Це включає оновлення технічних регламентів, удосконалення процедур сертифікації та контролю, а також запровадження сучасних підходів до державного нагляду, заснованих на оцінці ризиків. Такий підхід дозволяє сформулювати прозоре, передбачуване та ефективне регуляторне середовище.

Розвиток гармонізованої регуляторної системи забезпечує підвищення довіри до української сільськогосподарської продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Це сприяє розширенню експортних можливостей, зменшенню технічних бар'єрів у торгівлі та спрощенню доступу до ринків Європейського Союзу та інших країн. Водночас удосконалення регуляторних процедур знижує адміністративне навантаження на бізнес, скорочує час і витрати на проходження сертифікації та контрольних процедур. Важливим результатом є також підвищення рівня захисту прав споживачів і забезпечення належної якості продукції, що формує більш цивілізований і конкурентний ринок.

Практична реалізація цього напрямку передбачає адаптацію законодавства до міжнародних стандартів, впровадження електронних систем сертифікації та контролю, а також цифровізацію регуляторних процедур. Необхідним є розвиток інституційної спроможності органів державного нагляду, підвищення їхньої технічної оснащеності та професійного рівня кадрів. Важливу роль відіграє запровадження ризикорієнтованого підходу до контролю, який дозволяє зосередити ресурси на найбільш критичних сегментах ринку. Крім того, доцільним є розширення взаємного визнання стандартів із міжнародними партнерами, що значно спрощує експортні операції.

Вплив гармонізації стандартів і регуляторної бази на інноваційний розвиток ринку сільськогосподарської продукції проявляється у створенні стимулів для впровадження сучасних технологій і підвищення якості виробництва. Чіткі та прозорі правила гри сприяють залученню інвестицій, розвитку конкуренції та

інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості. Водночас відповідність міжнародним стандартам спонукає виробників до модернізації виробничих процесів, впровадження інноваційних рішень і підвищення ефективності діяльності, що в цілому забезпечує перехід аграрного сектору на якісно новий рівень розвитку.

Розвиток людського капіталу та аграрної освіти є завершальним, але не менш важливим напрямом модернізації інституційної інфраструктури, оскільки саме людські ресурси виступають ключовим носієм знань, компетенцій і інновацій. Сутність цього напрямку полягає у формуванні сучасної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для аграрного сектору, орієнтованої на потреби інноваційної економіки. Йдеться про оновлення змісту освіти, впровадження новітніх освітніх технологій і тісну інтеграцію освіти, науки та практики. Реалізація цього напрямку передбачає модернізацію освітніх програм із акцентом на цифрові технології, управління інноваціями та сучасні аграрні практики. Важливим є розвиток системи безперервної освіти, яка дозволяє фахівцям постійно оновлювати свої знання відповідно до змін у технологіях і ринкових умовах. Необхідним є також зміцнення зв'язків між освітніми закладами та бізнесом, що забезпечує практичну спрямованість навчання і швидке впровадження інновацій у виробництво. Значну роль відіграє розвиток дорадчих служб, які забезпечують передачу знань і технологій безпосередньо виробникам, у тому числі з використанням цифрових платформ.

Вплив розвитку людського капіталу на інноваційний розвиток ринку сільськогосподарської продукції є системоутворюючим, оскільки саме підготовлені кадри забезпечують створення, адаптацію та ефективне використання інновацій. Формується середовище, в якому інновації стають невід'ємною частиною господарської діяльності, а аграрний сектор перетворюється на високотехнологічну галузь економіки. За разом все це сприяє розвитку ринку, його стійкості до зовнішніх викликів і забезпечує довгостроковий розвиток на основі знань та інновацій.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Необхідний системний та комплексний підхід до трансформації аграрного сектору України на інноваційних засадах. Потрібно, аби визначені напрями державного регулювання в

цій сфері не були ізольованими, а формували взаємопов'язану систему, в якій цифровізація, розвиток логістики, інституційна підтримка інновацій, фінансові механізми, регуляторне середовище та людський капітал взаємодіють і підсилюють один одного, адже така інтеграція створює передумови для формування сучасного, ефективного та конкурентоспроможного ринку.

Цифровізація та розвиток інноваційної логістичної інфраструктури варто вважати базовими елементами модернізації, оскільки забезпечують прозорість, ефективність і швидкість функціонування ринку. Вони сприяють оптимізації бізнес-процесів, зниженню витрат і розширенню доступу до ринків збуту, що особливо важливо в умовах глобалізації та посилення конкуренції. Їх поєднання формує основу для створення інтегрованих ланцюгів постачання, використання сучасних технологій і даних.

Не менш важливу роль відіграє інституційна підтримка інновацій та реформування фінансово-страхових механізмів, які забезпечують ресурсну базу для розвитку аграрного сектору. Саме ці напрями створюють умови для активізації інноваційної діяльності, залучення інвестицій і зниження ризиків господарювання. У результаті підвищується здатність аграрних підприємств впроваджувати новітні технології, адаптуватися до змін ринкового середовища та забезпечувати стабільне зростання.

Гармонізація стандартів і розвиток регуляторного середовища, разом із формуванням сучасного людського капіталу, визначають довгострокову стійкість і якість розвитку ринку. Вони сприяють інтеграції України у світовий економічний простір, підвищенню довіри до національної продукції та формуванню сприятливого інвестиційного клімату. Одночасно розвиток освіти і професійних компетенцій забезпечує готовність кадрів до впровадження інновацій і ефективного використання нових можливостей.

Модернізація інституційної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції України на інноваційних засадах є стратегічним напрямом розвитку, який забезпечує перехід до нової моделі функціонування аграрного сектору. Її реалізація сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, інноваційності та стійкості ринку, створенню доданої вартості та забезпеченню довгострокового економічного зростання в умовах глобальних викликів і трансформацій.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення інструментарію оцінюван-

ня ефективності модернізації інституційної інфраструктури та моделювання впливу інноваційних рішень на розвиток ринку сільськогосподарської продукції України.

Література:

1. Бондарчук Н.В., Дзюрах Ю.М. Публічне управління в умовах війни: стратегії забезпечення продовольчої безпеки. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2024. Вип. 20 (2). С. 78—85. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.78-85>.

2. Vovchak O., Dziurakh Yu., Kulyniak I., Halkiv L., Rachynska H. Economic Mechanism of State Regulation of the Investment Activity in Agriculture. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2022. Vol. 3 (44). Pp. 269—258. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.3.44.2022.3774>.

3. Жигилій О.Г. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку аграрного експорту України в умовах глобальних викликів. Бізнес Інформ. 2025. № 5. С. 262—269. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-262-269>.

4. Галанець В.В. Державна регуляторна політика у сфері аграрної логістики: стратегічні пріоритети відновлення інфраструктури. Успіхи і досягнення у науці. 2025. № 12. С. 716—730. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-716-730](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-716-730).

5. Кривохижа Є.М., Пугачов В.М., Кебко В.В. Роль аграрного експорту України у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. Аграрні інновації. 2025. № 32. С. 306—312. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.32.43>.

6. Абсава Л.О. Формування глобального продовольчого ринку. Економіка АПК. 2009. № 5. С. 122—127.

7. Андрійчук В.Г. Проблемні аспекти регулювання функціонування агропромислових компаній. Економіка АПК. 2014. № 2. С. 5—21.

8. Артиш В.І. Організаційно-економічні передумови формування ринку екологічно чистої продукції в Україні. Економіка АПК. 2009. № 2. С. 117—120.

9. Попович К.Г. Відкриття ринку землі та модернізація аграрного законодавства України: правові аспекти 2025 року. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 4 (2). С. 81—85. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.-2025.04.2.12>.

10. Ковальчук В. Інноваційні тренди розвитку інфраструктури маркетингу в агробізнесі. Сталий розвиток економіки. 2025. № 4 (55). С. 506—514. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-68>.

11. Васильців Т.Г., Лупак Р.А., Рудковський О.В. Напрями та засоби стимулювання соціальної відповідальності підприємництва в Україні. Економіка та держава. 2019. № 5. С. 4—8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.-2019.5.4>.

12. Васильців Т.Г., Ярошко О.Р. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. Науковий вісник НАТУ України. 2018. Вип. 21.2. С. 132—136.

13. Дудар Т.Г., Голомша Н.Є. Перспективи розвитку регіонального ринку молока і молокопродуктів. Економіка АПК. 2002. № 9. С. 126—132.

14. Зеленська О.О. Особливості формування регіонального споживчого ринку. Економіка АПК. 2009. № 11. С. 107—110.

15. Левківська Л.М. Теоретичні засади формування інфраструктури аграрного ринку. Вісник Львівського державного аграрного університету: економіка АПК. 2002. № 9. С. 415—420.

16. Вожегова Р.А., Шабатура Т.С., Яковенко А.О., Гнатєва Т.М., Степанова М.М. Правові основи впровадження штучного інтелекту в облік і менеджмент агросектору. Аграрні інновації. 2025. № 31. С. 213—221. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.31.33>.

17. Качмарик Я.Д., Лупак Р.А. Система рішень процесу відтворення трудового потенціалу корпоративних систем. Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні. 2005. Спец. вип. 15 (Ч. 1). С. 105—110.

18. Лупак Р.А., Качмар Н.М. Соціальна відповідальність як складова забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2016. № 2. С. 98—103.

19. Рудик Н.І. Формування ефективного ринку сільськогосподарської продукції: Монографія. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 212 с.

20. Лєгета Я.П. Соціально-демографічні передумови та інституційні механізми вдосконалення інноваційного розвитку сільських територій. Науковий вісник Ужгородського Університету Серія Економіка. 2025. Вип. 2 (66). С. 101—109. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.2\(66\).101-109](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.2(66).101-109).

21. Саблук П.Т., Карич Д.Я., Коваленко Ю.С. Основи організації сільськогосподарського ринку. К.: ІАЕ УААН, 2002. 190 с.

22. Гуторов О.І., Гуторова О.О. Комплексний механізм інноваційного розвитку інфраструктури сільських територій регіону. Аграрні інновації. 2025. № 29. С. 282—289. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.29.43>.

23. Перепелюкова О.В., Попело О.В. Регіональні особливості інфраструктурного розвитку сільських територій в період повоєнного відновлення. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. № 2. С. 115—124. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-115-124](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-115-124).

24. Халатур С.М., Масюк Ю.В., Дорогий А.В. Відновлення інфраструктури сільських територій як основа їх соціально-економічного розвитку. Агросвіт. 2025. № 21. С. 66—71. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.21.66>.

References:

1. Bondarchuk, N.V. and Dziurakh, Yu.M. (2024), "Public management in wartime: strategies for ensuring food security", *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 20, no. (2), pp. 78—85. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.78-85>.

2. Vovchak, O., Dziurakh, Yu., Kulyniak, I., Halkiv, L. and Rachynska, H. (2022), "Economic Mechanism of State Regulation of the Investment Activity in Agriculture", *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 3, no. (44), pp. 269—258. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3774>.

3. Zhyhylyi, O.H. (2025), "Current status, problems and prospects for the development of Ukrainian agricultural exports in the face of global challenges", *Biznes Inform*, vol. 5, pp. 262—269. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-262-269>.

4. Halanets, V.V. (2025), "State regulatory policy in the field of agricultural logistics: strategic priorities for infrastructure restoration", *Uspikhy i dosiahnennia u nautsi*, vol. 12, pp. 716—730. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-716-730](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-716-730).

5. Kryvokhyzha, Ye.M., Puhachov, V.M. and Kebko, V.V. (2025), "The role of Ukrainian agricultural exports in ensuring global food security", *Ahrarni innovatsii*, vol. 32, pp. 306—312. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.-2025.32.43>.

6. Absava, L.O. (2009), "Formation of the global food market", *Ekonomika APK*, vol. 5, pp. 122—127.

7. Andriychuk, V.H. (2014), "Problem aspects of regulating the functioning of agro-industrial companies", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 5—21.

8. Artysh, V.I. (2009), "Organizational and economic prerequisites for the formation of the

market for ecologically clean products in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 117—120.

9. Popovych, K.H. (2025), "Opening the land market and modernization of agrarian legislation in Ukraine: legal aspects of 2025", *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, vol. 4 (2), pp. 81—85. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.-04.2.12>.

10. Kovalchuk, V. (2025), "Innovative trends in the development of marketing infrastructure in agribusiness", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 4 (55), pp. 506—514. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-68>.

11. Vasiltsiv, T.H., Lupak, R.L. and Rudkovskiy, O.V. (2019), "Directions and means of stimulating social responsibility of entrepreneurship in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 5, pp. 4—8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.5.4>.

12. Vasylytsiv, T.H. and Yaroshko, O.R. (2018), "Financial security of the enterprise: its place in the system of economic security and priorities for strengthening at the post-crisis stage of economic development", *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 21, no. 2, pp. 132—136.

13. Dudar, T.H. and Holomsha, N.Ye. (2002), "Prospects for the development of the regional market of milk and milk products", *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 126—132.

14. Zelenska, O. (2009), "Peculiarities of regional consumer market formation", *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 107—110.

15. Levkivska, L.M. (2002), "Theoretical foundations of the formation of the infrastructure of the agricultural market", *Visnyk Lvivskoho derzhavnoho ahroarnoho universytetu: ekonomika APK*, vol. 9, pp. 415—420.

16. Vozhehova, R.A., Shabatura, T.S., Yakovenko, A.O., Hnatieva, T.M. and Stepanova, M.M. (2025), "Legal basis for the introduction of artificial intelligence into accounting and management of the agricultural sector", *Ahrarni innovatsii*, vol. 31, pp. 213—221. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.31.33>.

17. Kachmarik, Y.D. and Lupak, R.L. (2005), "The system of solutions for the process of reproduction of the labor potential of corporate systems", *Oblikovo-analitychni systemy subiektiv hospodarskoi diialnosti v Ukraini*, Special issue 15 (Part 1), pp. 105—110.

18. Lupak, R.L. and Kachmar, N.M. (2016), "Social responsibility as a component of ensuring the competitiveness of the enterprise", *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, vol. 2, pp. 98—103.

19. Rudyk, N.I. (2010), *Formuvannia efektyvnoho rynku silskohospodarskoi produktsii* [Formation of an effective market for agricultural

products], *Volynskiy natsionalnyi universytet im. Lesi Ukrainky*, Lutsk, Ukraine.

20. Leheta, Ya.P. (2025), "Socio-demographic prerequisites and institutional mechanisms for improving innovative development of rural areas", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Universytetu Serii Ekonomika*, vol. 2, no. (66), pp. 101—109. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.-2\(66\).101-109](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.-2(66).101-109).

21. Sabluk, P.T., Karich, D.Ya. and Kovalenko, Yu.S. (2002), *Osnovy orhanizatsii silskohospodarskoho rynku* [Fundamentals of agricultural market organization], IAE UAAN, Kyiv, Ukraine.

22. Hutorov, O.I. and Hutorova, O.O. (2025), "A comprehensive mechanism for innovative development of infrastructure in rural areas of the region", *Ahrarni innovatsii*, vol. 29, pp. 282—289. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.-2025.29.43>.

23. Perepeliukova, O.V. and Popelo, O.V. (2024), "Regional features of infrastructural development of rural areas during the period of post-war reconstruction", *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 2, pp. 115—124. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-115-124](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-115-124).

24. Khalatur, S.M., Masiuk, Yu.V. and Dorohyi, A.V. (2025), "Restoration of the infrastructure of rural areas as the basis for their socio-economic development", *Ahrosvit*, vol. 21, pp. 66—71. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.21.66>.

Отримано редакцією журналу / Received: 18.04.26

Прорецензовано / Revised: 29.04.26

Дата публікації / Published: 12.05.26

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663